

5.12.2014

Oikeusministeriö
oikeusministerio@om.fi

Lausuntopyyntö OM 3/41/2014

LUONNONSUOJELU- JA YMPÄRISTÖRIKOSSÄÄNNÖSTEN TARKISTAMINEN, TYÖRYHMÄN MIETINTÖ 51/2014

Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (myöhemmin ELY-keskus) on vastaanottanut oikeusministeriön lausuntopyynnön luonnonsuojelu- ja ympäristörikossäännösten tarkistamista koskevasta mietinnöstä 51/2014.

ELY-keskus pitää erittäin hyvänä sitä, että luonnonsuojelu- ja ympäristörikoksia koskevaa säännöstöä tarkistetaan ja erityisesti törkeätä luonnonsuojelurikosta koskevan säännöksen lisääminen rikoslakiin on merkittävä uudistus. Mietinnön johdosta ELY-keskus toteaa seuraavaa.

Nykyinen luonnonsuojelurikosten säännöstö, rikoslain 48 luvun 5 §:n mukainen luonnonsuojelurikos ja luonnonsuojelulain 58 §:n luonnonsuojelu-rikkomus, on riittämätön estämään tekoja, joissa suunnitelmallisesti, taloudellista hyötyä tavoitellen hävitetään luonnonsuojelulla turvattuja lajeja tai luontotyyppejä. Rangaistusasteikkona sakko tai enintään kahden vuoden vankeusrangaistus eivät ole olleet riittävä keino ennalta estämään luonnonsuojelurikoksia. Lisäksi luonnonsuojelurikoksen tunnusmerkistö ei vastaa törkeiden tekojen sisältöä eikä törkeänä pidettävästä teostakaan ole rangaistus ollut riittävä.

Törkeän luonnonsuojelurikoksen tunnusmerkistön yksittäisiksi perusteiksi mietinnössä ehdotetaan 1) huomattavan taloudellisen hyödyn tavoittelu, 2) erityisen suunnitelmallisesti tehty rikos tai 3) rikoksella aiheutetaan vakavaa vaaraa tai vahinkoa eliölajin, luonnonalueen tai muun luontoon kuuluvan kohteen säilymiselle (lajin erityinen harvinaisuus tai uhanalaisuus). Lisäksi teon tulee yksittäisperusteen lisäksi olla kokonaisuutena arvostellen törkeä.

Mietinnön yksityiskohtaisissa perusteluissa (ss. 38-41) avataan hyvin vakavan vaaran tai vahingon aiheuttamisen sisältöä, mikä ohjaa törkeän luonnonsuojelurikoksen selvittämistä, syyteharkintaa ja rangaistuskäytäntöä. Törkeän luonnonsuojelurikoksen säätämisen merkitys korostuu hyvin harvinaisten ja erittäin uhanalaisten lajien kohdalla.

ELY-keskuksen mielestä on tärkeää, että luonnonalueen osalta huomioidaan, että mm. maa- ja kallioperään kajoaminen merkitsee usein peruuttamatonta tekoa. Rikoksella aiheutettu vaikutus on pysyvä, jos kallioperä ei uusiudu eikä ennallistaminen ole mahdollista. Tämä seikka olisi hyvä huomioida tunnusmerkistön sisältöä avattaessa. Lapin alueella malminetsintäyhtiö suoritti vuosina 2010-2011 suunnitelmallista etsintätyötä ilman laissa säädettyjä lupia Natura 2000 -alueella ja lailla perustetuilla soidensuojelu- ja lehtojensuojelueilla. Toiminnalla aiheutettiin maa- ja kallioperään pysyviä muutoksia mm. kallioon leikatuilla urilla. Kemi-Tornion käräjäoikeus antaa päätöksen luonnonsuojelurikosta koskevassa oikeudenkäynnissä joulukuun 2014 aikana.

Kokonaisarvostelussa otettaisiin ankaroitavana tekijänä huomioon alueen kuuluminen Natura 2000 -verkostoon (s. 42). ELY-keskus pitää tätä erittäin tärkeänä perusteluna. Eurooppalaisen luonnonsuojeluverkoston eheyden ja koskemattomuuden säilyminen on luonnon monimuotoisuuden säilymisen kannalta olennainen tekijä.

Kansainvälisiä luonnonsuojelurikoksia on ollut mietinnön mukaan ollut erittäin vähän (s. 23). ELY-keskus pitää kuitenkin tärkeänä tiedostaa niiden mahdollisen kasvun alueilla, joilla on merkittäviä luonnonvaroja. Erityisesti Lapissa luonnonsuojelualueille kohdistuu toimintaa, jolla kansainväliset malmi- ja energiayhtiöt tavoittelevat nopeaa taloudellista hyötyä.

On erittäin hyvä, että tunnusmerkistön täyttymisen edellytykset ovat yhteneväiset muiden törkeiden ympäristöä koskevien rikosten kanssa ja rangaistusasteikko noudattaa törkeiden talousrikosten rangaistusasteikkoa. ELY-keskus pitää hyvänä myös sitä, että tahallisuuden lisäksi myös törkeästä huolimattomuudesta tehty törkeä luonnonrikos on rangaistava teko.

Ympäristörikosten törkeä ympäristön turmeleminen tunnusmerkistön tarkistaminen on hyvä, sillä pääsääntöisesti näissä rikoksissa pyritään taloudellisen hyödyn saamiseen välttämällä ympäristön suojelemiseksi tehtävät toimenpiteet ja ympäristölainsäädännön edellyttämät lupamenettelyt. Säännös korostaa ympäristörikosten talousrikosluonnetta, millä on merkitystä toiminnanharjoittajien, yritysten toimintaa suunniteltaessa ja toteutettaessa.

Luonnonsuojeluyksikön päällikkö

Päivi Lundvall

Ympäristölakimies

Pirkko Posio